

Een goede zaak?!

De inzet van Nt2-docenten in het mbo Wat heeft het mbo aan Nt2? Deel I

Bestaat de studentenpopulatie in het mbo voor een groot deel uit anderstalige studenten? En zou de inzet van docenten Nt2 in het mbo niet een kans betekenen voor het wegwerken van de taalachterstanden bij mbo-studenten?

Op verzoek van Les en de redactieraad van het platform TAAL IN MBO gingen Simone van Reij en Christel Kuijpers op onderzoek uit. Zij spraken enkele Nt2-docenten die reeds werkzaam zijn in het mbo, en legden hun enkele vragen voor over dit thema. Lees hier hun reacties.

Werkend aan taalontwikkeldend beroepsopleiding in het mbo hebben wij de indruk dat een succesvolle implementatie van het taalbeleid mede bepaald wordt door de competenties van docenten ten aanzien van taalverwerving en taalontwikkeldende didactiek...en dat de komst van educatiedocenten in het mbo daaraan een bijdrage levert.

Voor veel taaldocenten in het mbo was enkele jaren geleden de aandacht voor functionaliteit bij taalontwikkeling nieuw; zij waren gewend aan focus op vormaspecten van de taal, zoals spelling en grammatica.

In de volwasseneneducatie werken volgens ons vooral docenten die de functionaliteit bij het taal leren als vanzelfsprekend voorop stellen. Dat doet vermoeden dat zij een belangrijke rol kunnen spelen wanneer zij hun werkveld verleggen naar het mbo.

We toetsten ons beeld aan de praktijk middels interviews met enkele docenten, afkomstig uit de Nt2-afdeling binnen de volwasseneneducatie, maar al enige tijd succesvol werkzaam in het mbo van hun ROC.

De geïnterviewde docenten zijn:
Corrie de Vries, ROC Zadkine, Berry Smit, ROC RIVOR, Margreet van Wijk, ROC Landstede, Saskia Huijberts, ROC Ter AA en Marijke van Huijstee, ROC Rijn IJssel.

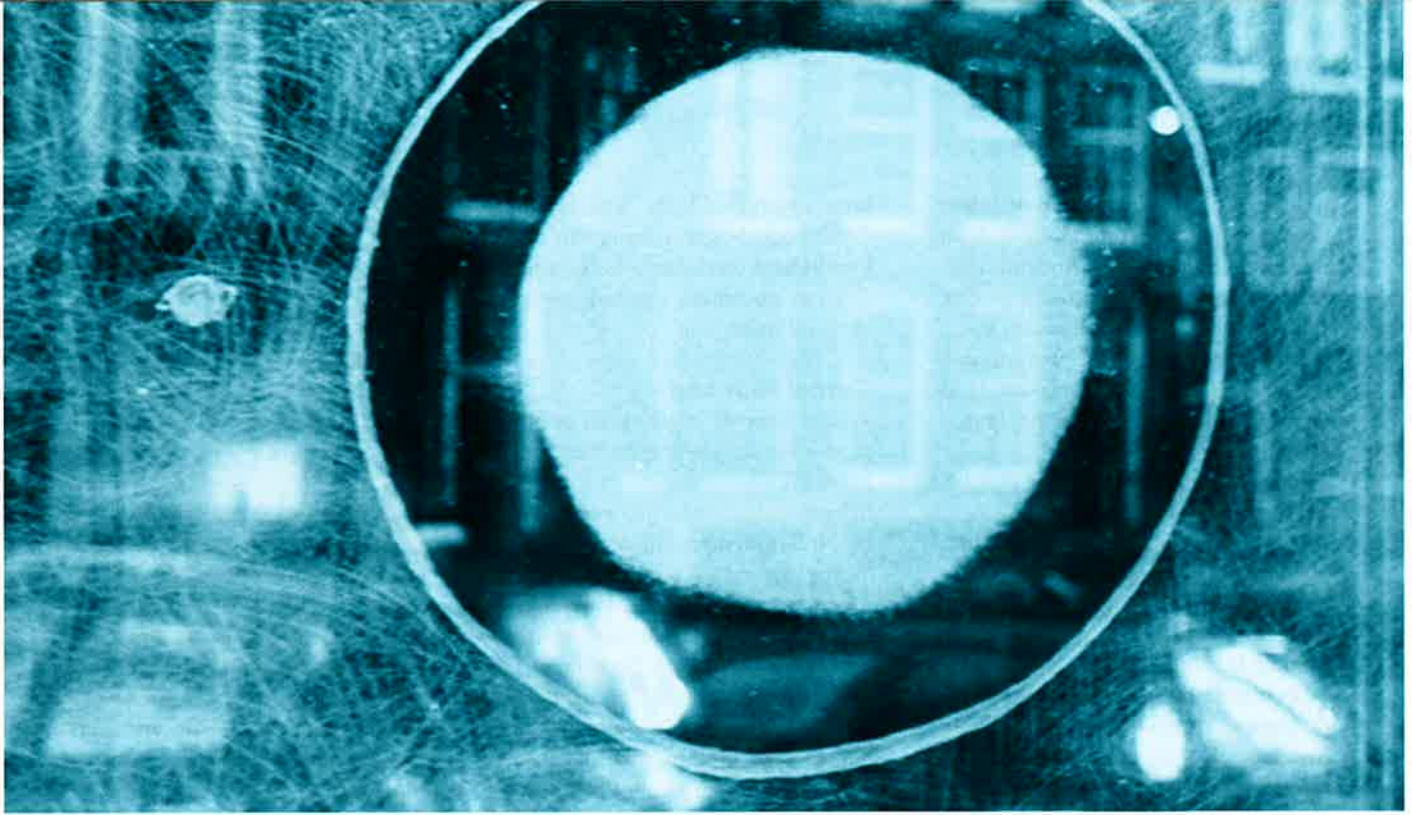
Doelgroepen

Les ziet ook de taalontwikkeling Nederlands in het mbo als een van haar aandachtsgebieden. De studentenpopulatie bestaat voor een groot deel uit anderstaligen (vooral in de (grote) steden). En voor veel deelnemers uit het inburgerings- en Nt2-onderwijs is het mbo het voorland. Inhoudelijk kun je zeggen dat veel van deze studenten zogenaamde Nt1,5- studenten zijn. Daarbij spelen Nt1-aspecten, maar ook Nt2-aspecten. Je kunt zeggen dat er bij veel studenten sprake is van gevorderde T2-verwerving. Klopt deze veronderstelling volgens jullie? Welke doelgroepen zien jullie in het mbo?

Marijke van Huijstee ziet inderdaad verschillen binnen de populatie van ROC Rijn IJssel wat betreft taalachtergrond: 'Het grootste deel van de studenten is in Nederland geboren. Van veel studenten is een of zijn beide (groot)ouders wél afkomstig uit het buitenland, voornamelijk uit Marokko en Turkije. Zij zijn dus vaak anderstalig en meertalig, wat vaak leidt tot een taalachterstand in het Nederlands, de instructietaal in het mbo.'

Saskia Huijberts vult aan: 'Een deel van de studenten is ex Nt2'er/(volwassen) inburgeraar en een deel is 2e/3e generatie allochtone jongere. Van de laatste groep spreken de meesten thuis een andere taal dan het Nederlands. Ze zijn wel in Nederland geboren, maar zijn pas vanaf hun vierde in aanraking gekomen met het Nederlands. Hierdoor hebben ze vaak zowel een taalachterstand in het Nederlands als in de taal die thuis gesproken

Waar autochtonen vrijwel geen fouten maken tegen de zinsvolgorde en het gebruik van lidwoorden, zien de docenten dit bij Nt2-ers vaak als aandachtsg gebied

wordt. Je zou hier kunnen spreken van 'taalarmoede'. Deze studenten zijn de zogenaamde Nt1,5-cursisten.'

Margreet van Wijk geeft aan dat er in feite twee verschillende groepen te onderscheiden zijn, waarvan de tweede groep het grootst is:

- de volwassen Nt2'ers die doorstromen naar het mbo,
- de jongeren in het mbo die extra taalondersteuning nodig hebben.

Corrie de Vries benadrukt dat het gaat om studenten in alle opleidingen en alle niveaus van het mbo.

Waarin is het onderscheid zichtbaar tussen Nt2, Nt1, Nt1,5?

Het verschil zit in kennis van de structuur van de taal. Waar autochtonen vrijwel geen fouten maken tegen de zinsvolgorde en het gebruik van lidwoorden, zien de docenten dit bij Nt2'ers vaak als aandachtsg gebied. Ook begrijpend lezen vraagt om aandacht. Verder zit er verschil in de grootte van de woordenschat. Maar als het gaat om schooltaal en vaktaal, zien de docenten ook bij Nt1'ers achterstanden. Het probleem bij de Nt1-studenten zit vooral in het formuleren.

De drieslag taal

Hoe zien jullie dat onderscheid terug in het taalonderwijs? Welke didactiek hanteeren jullie?

Margreet van Wijk vertelt dat het belangrijkste onderscheid tussen de verschillende groepen studenten is dat bij de volwassen Nt2'ers een taalprobleem vaak sneller signaleerd wordt, omdat dat al van hen verwacht wordt. 'De volwassen Nt2'ers krijgen

soms ook bij aanvang van hun mbo-opleiding meteen het advies mee om te vragen naar extra taalondersteuning. Bij de jongeren in het mbo worden taalproblemen soms minder snel gesignaleerd, omdat er minder van uit wordt gegaan dat er problemen zullen zijn met taal. Vandaar dat er in het mbo altijd gekeken wordt naar de individuele student, en niet alleen naar het label 'Nt1' of 'Nt2.'

Berry Smit constateert dat er geen andere didactiek gehanteerd wordt voor verschillende studenten. Wel hebben alle ROC's een begin gemaakt met invoering van het model DE DRIESLAG TAAL.

DE DRIESLAG TAAL, een didactisch format voor taalbeleid:

- 1. Taal gebruiken in beroepsgerichte activiteiten, in alle lessen en vakopdrachten en op stage: veel lezen, schrijven en spreken: 'kilometers maken'**
- 2. Taalles (functioneel taalonderwijs, Nederlandse les): uitleg en oefening van regels en tekstconventies van het Nederlands en de vaktaal, voor alle leerlingen**
- 3. Individuele taalondersteuning en -oefening. Werken aan 'persoonlijke' taalproblemen (uitspraak, spelling, Nt2-problemen)**

'Er wordt taalontwikkelen beroeps- onderwijs ingevoerd in de teams. Daarnaast wordt extra taalondersteuning geboden aan studenten met een taalachterstand. Er wordt dan gewerkt in kleine groepen, onder andere achter de computer, met extra docenten.

Ook wordt individueel geoefend. Maar dit proces staat als het ware nog in de kinderschoenen.'

Alle docenten vinden dat er meer zou moeten worden aangesloten bij verschillen tussen studenten, maar erkennen organisatorische problemen.

Zoals **Margreet van Wijk** aangeeft: 'De verschillende doelgroepen zitten allemaal door elkaar in te grote klassen. Bovendien zijn er te weinig docenten Nederlands en worden er te weinig lessen Nederlands gegeven. Er is in feite sprake van een algemene verwaarlozing van het taalonderwijs Nederlands. Tot voor kort werd dit echter nooit als een probleem ervaren, maar nu de nieuwe centrale examens ingevoerd gaan worden, beginnen docenten en managers toch zenuwachtig te worden. Het blijft echter een heel lastig probleem om op te lossen, ook al zijn de taaldocenten van goede wil. Er is een gebrek aan docenten en deskundigheid, de groepen zijn te groot en de docenten moeten te veel lessen verzorgen. Het gebrek aan deskundigheid wordt bij ons ook aangegeven door de taaldocenten zelf.'

Hoe zien jullie verschillen in de populatie terug in de (studie)loopbaanbegeleiding van de studenten in het mbo?

Corrie de Vries denkt niet dat er verschil is in de studieloopbaanbegeleiding.

'Aan het begin van het traject willen ROC's vaker en vroeger een taaltoets afnemen bij studenten; dit gebeurt nu soms aan het begin van de opleiding als ze al zijn toegelaten en

gestart. Als het ROC dit bij de intake doet, kun je een betere groepsindeling maken en bijvoorbeeld studenten selecteren voor geïntegreerde trajecten. Je kunt dan met de student een inspanningsverplichting afspreken, niet als selectiemiddel, maar wel om de afspraken vooraf duidelijk te hebben.'

Hoe zien jullie verschillen in de populatie terug op de stage (de BPV)?

Berry Smit vertelt dat er niet wordt gegeneraliseerd in termen van de 'Nt2-studenten' en de 'Nt1-studenten'. 'Er wordt gekeken naar de individuele leerling en diens specifieke taalproblematiek. Daar wordt dan in de stage eventueel rekening mee gehouden.' Wel zie je verschillen in taligheid per opleiding en sector. 'De sector Economie is bijvoorbeeld erg talig, daar zie je minder leerlingen uit de volwasseneneducatie en zijn er ook minder taalproblemen. Maar in de sector Zorg en Welzijn zie je meer Nt2'ers, vaker afkomstig uit de educatie, met meer taalproblemen.'

Bij ROC Zadkine is de aandacht voor taal in de BPV pas het afgelopen jaar goed op gang gekomen. Er worden nu bijvoorbeeld taaltaken voor de BPV ontwikkeld. Onlangs had men op de Zadkine Conferentie een heelboel stagebedrijven in een workshop. Deze bedrijven gaven aan dat het, wat de mondelinge taalvaardigheden van studenten uit het mbo betreft, vaak gaat over formeel en informeel taalgebruik. Verder moet er volgens hen aandacht zijn voor de schriftelijke vaardigheden: een student moet een e-mail kunnen schrijven zonder grammaticale en spelfouten.

Nt2-docenten hebben een functionelere blik op taal. Dit is een voordeel, omdat taal door het competentiegerichte onderwijs, veel functioneler moet zijn

Welke expertise en achtergronden hebben de taaldocenten in het mbo?

Dat is bij alle ROC's zeer divers; de taaldocenten in het mbo hebben vaak een tweedegraads bevoegdheid. Docenten afkomstig uit de volwasseneneducatie hebben een diverse achtergrond: PABO, Lerarenopleiding, Sociale Academie, meestal gecombineerd met een Nt2-opleiding. In het kader van het nieuwe implementatieplan voor Taal en Rekenen, dat ROC's in opdracht van het ministerie opstelden,

komt er op veel ROC's meer aandacht voor de verbetering van de deskundigheid en didactische vaardigheden van docenten, van taal- en beroepsvakdocenten.

Gevoel voor taal

Waarin verschilt volgens jullie de Nt2-didactiek van de 'gewone' taaldidactiek in het mbo?

Je kunt volgens **Marijke van Huijstee** bij Nt2-studenten minder met hun 'gevoel voor taal' werken dan bij moedertaalsprekers. 'Ze hebben meer behoefte aan grammaticale regels. De woordenschat is vaak beperkter. Toch zijn de verschillen niet zo heel erg groot. Binnen een Nt2-didactiek zou het accent vooral moeten liggen op woordenschat en zinsbouw. Bij gespreksvaardigheid zit het probleem bij Nt2-studenten vaak in de verstavaardigheid, en bij Nt1-studenten meer in stijlgebruik, toon en register (formeel/informeel).'

Berry Smit merkt daarnaast op dat je in de volwasseneneducatie als docent een grotere verantwoordelijkheid bij de student zelf kunt leggen. 'Deze studenten hebben vaak meer levenservaring en een duidelijker doel voor ogen. In het mbo hebben de jongeren meer sturing nodig en moet je langzaam opbouwen naar meer zelfsturing.' Ook vindt zij dat je in het Nt2-onderwijs als docent logischerwijs meer nadent over de formulering van instructies. Dat hoeft in het mbo veel minder.

Corrie de Vries ziet als een klein verschil dat je in Nt2-lessen vaak cyclisch werkt aan taalontwikkeling. 'Daar wordt meer gedifferentieerd. Nt2-docenten zijn gewend aan veel

verschillende niveaus in een groep. Er worden veel verschillende werkvormen en diverse media ingezet.'

Margreet van Wijk concludeert tot slot dat Nt2 meer op taalverwerving is gericht. 'Het duurt langer voor studenten iets produceren. Je moet als docent in het Nt2-onderwijs meer rekening houden met het taalniveau van de student in een uitleg. In het mbo is het vanzelfsprekender dat studenten je betrippen.'

Door ontwikkelingen in educatie zijn veel Nt2-docenten werkzaam geworden in het mbo. Wat zien jullie als effecten hiervan binnen het mbo? Wat zien jullie als voordelen, wat als nadelen?

Nt2-docenten benaderen taal anders, zegt **Saskia Huijberts**. 'Zij zien als geen ander taal als middel en niet als doel. Ze hebben een veel functionelere blik op taal dan de vakdocenten Nederlands. Dit levert een groot voordeel op voor het mbo, omdat taal nu, door het competentiegerichte onderwijs, veel functioneler moet zijn dan vroeger. Een aandachtspunt (niet echt een nadeel) is dat Nt2-docenten gewend zijn te werken met een andere doelgroep. In de educatie werken ze vooral met volwassenen, waar meer motivatie aanwezig is. Bij mbo-studenten is dat een heel ander verhaal en dat vereist een andere aanpak en meer onderling overleg tussen docenten.' **Berry Smit** herkent dat: 'een lastig punt voor een Nt2-docent die bij ons de overstap maakt naar het mbo, is het verschil in type leerling: volwassene versus jongere. In de educatie is de klassenorganisatie makkelijker, vooral vergeleken met grote mbo-klassen. Bij een overstap moet er het eerste jaar veel ingewerkt worden.'

Wat willen jullie Les-lezers verder nog meegeven over dit onderwerp?

Marijke van Huijstee verwoordt wat alle geïnterviewden vinden: 'De deskundigheid van Nt2-docenten is heel nuttig voor het mbo. Het is belangrijk dat Nt2-docenten welkom zijn in het mbo en dat ze voldoende ondersteuning krijgen vanuit het team bij het maken van de overstap.' Bij Zadkine ziet **Corrie de Vries** dat ook terug in taakuitvoering door de taalcoaches; een zeer groot deel is oorspronkelijk afkomstig uit de volwasseneneducatie. De kennis en ervaring die zij meebrengen, hebben een meerwaarde voor het mbo!!

Conclusie

Wil het mbo echt werk maken van taalontwikkelen beroepsonderwijs, dan is het invoeren van het didactisch concept van de drieslag taal een goede stap. Om vakdocenten bewust te maken en te ondersteunen bij het zelf stimuleren van de taalontwikkeling van hun studenten bij vakopdrachten en op stage, kunnen docenten met een brede ervaring met functionele taalvaardigheidstraining een belangrij-